

Tiedejournalismin kehittyminen kylmän sodan ajan Suomessa

Ahto Apajalahti

Tiedejournalismi kehittyi Suomessa toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä. Esimerkiksi ensimmäiset varsinaiset tiedetoimittajat palkattiin suomalaisiin sanomalehtiin 1960-luvun alussa, kun Reino Tuokko aloitti Helsingin Sanomissa vuonna 1960 ja Pertti Jotuni Uudessa Suomessa vuonna 1964. Kumpikin pyrki kehittämään tiedetoimittajan roolia ja tehtäväkuvaa.

Eri medioilla oli erilaiset institutionaaliset lähtökohdat tiedejournalismin kehittämiseen. Helsingin Sanomat toimi kaupalliselta, Uusi Suomi osin aatteelliselta, Yleisradio yleisradiotoiminnan logiikan pohjalta. Nämä lähtökohdat vaikuttivat siihen, miten tiedejournalismi omaksuttiin ja miten sitä kehitettiin.

Ensimmäisillä tiedetoimittajilla oli maailmankatsomuksellisia ja ideologisia syitä toiminnalleen. Heitä yhdisti halu tieteellisen ajattelun levittämiseen ja sitä kautta suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseen. He korostivat tieteellisen lukutaidon merkitystä demokraattisessa yhteiskunnassa, mutta eivät karttaneet tieteen popularisoinnissa myöskään viihteellistä näkökulmaa.

Tiedetoimittajat olivat mukana määrittämässä tieteen rajoja julkisessa keskustelussa. He harjoittivat rajanvetoa suhteessa pseudotieteeseen, luonnontieteiden ja ihmistieteiden, tieteen ja uskonnon sekä tieteen ja politiikan välille. Antikommunistisesta näkökulmasta maailmaa tarkastelleet Tuokko ja Jotuni poikkesivat vaikkapa Yleisradion Jukka Pakkasesta, joka edusti 1960-luvun lopulla esiin astuneen nuoren vasemmistosukupolven ajattelua. Nämä tiedejournalistit ovat esimerkkejä henkilökohtaisten arvojen näkymisestä toimittajantyössä.

Tiedejournalismin ja laajemmin tieteen popularisoinnin kehitys Suomessa kytkeytyi kylmän sodan ajan länsimaiseen kontekstiin, jossa "atomit, avaruus ja automaatio" määrittivät keskeisesti tieteen julkista kuvaa. Esitelmä pohjautuu väitöskirjatyöhöni, jonka aiheena on luonnontieteiden popularisoinnin historia Suomessa vuosina 1945-1969. Lähtökohtana ovat tieteen kulttuurihistorian, mediahistorian ja tieteen tutkimuksen näkökulmat. Tutkimus sijoittuu osaksi populaaritieteen historian tutkimusta ja käsittelee popularisoinnin, tieteellisen tiedon ja tieteellisen maailmankuvan vuorovaikutusta.